

nem tűnt kibírhatatlannak. Mozgolódás vette kezdetét a sorban, az emberek helyezkedni kezdtek – közeledett a kenyereszekér. Mikor a páralepellel borított lovak megálltak a járda szélén, a boltajtó előtt, a milicista odaintett két férfit, szólt nekik, és ők látható igyekezettel, nagyokat lehelve tenyerükbe, hordani kezdték a vályogokat a boltba. Ez szerencsés és főleg hasznos feladat volt, mert elsőként megkapták az adagjukat, és máris mehettek haza.

A rend őre intett: Kettesével lehetett bemenni a boltba, míg mi lassan araszoltunk az ajtóhoz.

Végre én is odaértem a bejárati ajtóhoz, s már-már csendre intve biztattam rakoncátlanodó korgó gyomromat, mikor a hőrihorgas milicista rám förmedt:

– Te mit keresel itt? Hogy kerültél a sorba? Biztos befurakodtál!

– Nem, nem furakodtam... nagymama állt itt, én a helyére álltam.

– Még hazudik is a kis taknyos! Na, mars ki a sorból! – s hogy megerősítse igazát és parancsát, tolt is egyet a vállamon.

Ki kellett állnom. Percekig cövekeltem tanácstalanságomban, és nagyon szerencsétlennek éreztem magam. Sírni szerettem volna, de cseperedő büszkeségem meggátolt.

Végigaraszoltam a már nagyon hosszú sor mellett, és a végére álltam azzal a daccal, hogy csak azért is kenyérrel térek haza. Nem volt szerencsém, mert lehettem vagy tizedik az ajtó előtt, mikor a milicista lehúzta a redőnyt:

– Mehetnek haza, mára nincs több kenyér!

Nagyon fájt, és szégyelltem magam. Két napig nem ettünk kenyeret, édesanyám előhozott néhány szem burgonyát a kamrából, felszeletelte. Kisütötte a platnin – azt ettük.

DR. SZÖLLŐSY TIBOR

Oszkár és Írisz

A villamos átható zörgéssel vette birtokba a környező füleket. A különös, hadészi lárma domesztikációs istencsapásként sújtott boldogboldogtalant, ám ennyi. A délutáni nap vérző akkordokban búcsúzott aznapi áldozataitól, akik vélt sikerek és kudarcok ingoványán lépdelték át a nekik szabott idő megható percein. Oszkár pedig puha kalapban, leomló hajfürtökkel, kezében plüssmackót szorongatva ült az inkriminált jármű festett deszkáján, lábát keresztbe téve, noha ezt egyes tanárok mint rossz szokást ellenezték, mert elszorítja a lábak vidám, gondtalan keringését, s ezáltal korai öregedéshez vezet, ami ellen már akkor is pasztillák voltak forgalomban.

A plüssmackót – gyermekkori reminiscencia – analitikus orvosa tanácsára vitte magával, hogy korai énjének e bohó fixációját megtanulja nem szégyellni önmaga és mások előtt. A plüssmackó – mondta az analitikus – az anyaöl és a dugószerű *férfítést* szinkrón formációja, így egyazon módon tölti be a védelmező anya és az erős apa szerepét, melyre mindnyájunknak szüksége van.

Oszkár könnyedén lengette gondolatait az általa korlátlan szubjektum porondjának nevezett térben, mely tágas volt és barátságos. A nézők szüntelen tapsa közepette végezte bámulatos mutatványait, melyek titkos referenciacsatornákon nagy biztonsággal ragadtatták el ámuló környezetét. Oszkár ezt természetesnek tartotta, hiszen éppen erre törekedett hajlékony, láncfürtös gondolataival, melyek bár olykor egy kivénhedt artista jutalomjátékára emlékeztettek, mégis megfelelően hangolt csipkés empátia csíráit öntözgették a lelkek szikkadt talajába, az arisztokratikus dekadencia haszontalanságait meghazudtoló bizonyossággal.

Oszkár, az író, önmagát emelte magasba úrfelmutatáskor, és önmaga előtt borult térdre csöngetéskor, hogy álomvilágának folyamatos szédületét semmi ne veszélyeztesse.

A villamos zöld, sárga és piros fényekbe öltözött, ahogyan a szürkülő város felvillanó fényreklámjai belsejébe vetültek, dúsan kínálva a század hökkentő vívmányait, már és még. Szívében ki- és belövellések uralták a terepet, páratlan tűzijátékban, mely írásainak

kápráztató villódzásaival mutatott rokonságot.

S ekkor a plüssmackó megrándult a menhelyet nyújtó kézben, s Oszkár görcsös idegességgel ragadta magához korai énjének e prolongált rögzülését. Ajka megvonaglott, mint francia filmekben szokás, mikor közeledik a pillanat, hajnali vadászat, hallali kúrtszó, mi egymás, istenem! És Írisz! Fiatalság és élet egymásba fonódott tökéletessége, kábító excesszus, egyazon személy feneketlen (!) vertikumába ágyazva, kora őszi krizantémos gerjedelmek szülőjeként, nélkülözve legénylakások keserűsége dohányillatát, mint üstökös a csóváját, amennyiben útközben esetleg elvesztette volna. Szőke haja puhán omlott alá divatos kalapja alól, s hóolvadáskori szeme mintegy álmos tudatlansággal ösztönöztek ellenállhatatlan cvikkerű közeledésekre.

S a férj, istenem, már ezt is tudjuk, puha szőnyegekkel zsúfolt várójába kilépve számottevő eleganciával kérte magához a soron következő, kislányosan zavart vagy éretten kacér betegségeket, hogy finom ujjait diszkréten végigfuttassa az alig felhajtott, külön orvosi célokra vásárolt fehérneműkön, olykor alattuk, amint a kór súlyossága megkívánta. Ennek a szabálytalan, megnyerő korrektségű, ugyanakkor szélhámós puhaságú arcnak a villamosok világa oly idegen, mint az omladozó külvárosoknak az ő titkokat sugárzó rendelője. Oh, bárcsak egyszer elbújhattam volna serdülőkoromban a súlyos brokátfüggönyök mögé, hogy magamba szívjam a kitárulkozó asszonyok illatát és indulatait, azt a reménytelen jelbeszédet, amellyel a kielégíthetetlen szenvedély feladja és felkínálja önmagát. Kedves asszonyom, idén is Karlsbad az ön tökéletes választása, szabadságot hadnagyocskáival, parkett-táncosaival, beláthatja, nagyságos asszonyom, hogy nem tehetek kivételt, szolid, jól menő praxisom kereteit nem feszítheti szét az önben acsargó és vicsorgó (csorgó) életerő, amely jóllehet csak a láncait veszítheti, de ha azokat elveszíti, nagyságos asszonyom, akkor az ön részére bezárulnának a társadalom nyílászárói, s így jobb, ha ön is vigyáz a nyílászáróira, s így újfent csak Karlsbadot ajánlhatom, kezeit csókolom, kérem, keressen fel a kúra után, ajánlom magamat, kérem a következőt.

S akkor Írisz, mintegy félálomban, kalapja alól is megérezve a cvikker mély tüzű, átható villogását, leszálláshoz készülődik, hogy elke-

rülje az annyira kívánt bonyodalmakat. Oszkár, a pillanat ihletében szükségtelemmé vált cvikkerét tenyerébe ejti, s az analizált lélek biztonságával nyúl az asszony után, de elvétí, mert vakítja a ragyogás, mely a tündöklő asszonyból kizárólag feléje árad, mint tavasszal a Duna, amely mellett a villamos éppen halált megvető bátorsággal elzörög. S Oszkár *feláll*, hogy a kívánatos hölgynek gálánsan segédkezet nyújtson, ám a sauruszi jármű hirtelen kanyarodása következtében visszaesik, s Írisz, kit hasonló erők ragadnak el, illendő sikkantással az ölébe pottyán, néhány másodperces illetlen latenciát képezve.

Oszkár szíve lángra lobban, mint állami monopóliumot képező dörzsgyufa pirosuló feje, ha szenvedélyesen társához dörzsölik. S végül együtt szállnak, szállnak... le, a főváros által kiképezett megállóban.

A megismerkedés csiszolt rézfaragványai, mint valamely precíziós műszer hibátlan alkatrészei illeszkednek egymásba, s mintegy fellelve közlik a perzsabundás mágnessel, a lét legmélyebb vonulatainak komplementer jelenlétében, díszes ünnepi pezsgők hangulatától övezve a fellebbezés nélküli ítéletet: asszonyom, ön macska, szívem folyosóinak puha talpú macskája, birtokháborításért lelkem bilincses pincéibe zárom, s a Kerepesi úti temetőig tartó szerelem bandázsát tekerem ellenállásának nyaka köré, bizonyítandó, hogy a legkisebb szikrától is lángtengerré válik stílusom minden ornamentikája, vagy hasonló, s a kudarcnak még az árnyéka is örületbe kerget.

S a hölgy, e korbácsos szótenger háborgó (vagy háborodott?) tükrén, lélekvesztőjének recsegő karfájába kapaszkodva, utolsó menedékként még elrebegi – a testének minden rejtett zugába fuvalló számum erejétől felkorbácsolt indulattal –, hogy tisztessége, mint apácák esti rebbenő imádsága, tehát nem és sosem, de az írói lét felsőbbrendű szükségletei, az más, annak ő is, azaz ő sem. S már menekül gyáva polgári pompája dús párnái közé, az emberi, sőt asszonyi hiábavalóság minden esékenységével, nem rejtve a kutató szemek elől – oh, természet, oh, dicső természet! – lakásuk bejárati nyílásának isteni topográfiaját, a libabőrös illendőség legtisztább keretei között. S az író, nem bírván palástolni önnön rendkívüliségét, nyílt utcán kezét csókol önmagának, mivel épp senki nem jár arra, ki e szükséges műveletet helyette el-

végezhetné. S zúgnak bizonyos orgonák pest-budai moll akkordok jellegzetes tónusában, s a földszintes házak mintegy hódolni látszanak, eh, miért csak látszanak? S majd testének minden isteni részletében turbulens vérrel töltkezve emeli homlokát az utolsó sugarait *lövellő* alkonyi nap felé – amelyet gyenge pillanataiban önmaga fölé helyez –, hogy ezzel ünnepelje művészetének új kovászát, az asszonyt, akinek jó volna tudni a nevét, de addig is lelkében Írisznek becézi, mert a szivárvány minden színével ragadta meg írói grabancát egy és több, pompás tollazatú regény ígézetében.

S a másnapok hozadékának rongyosra sírt emlékfoszlányai között mintegy hím-potens lázban kopogtat a női rendelő csipkés illatú nyílásán, a tiszteletben megőszült orvos-tanár szemérmes hiúságát frappírozva, és osztozni kíván, vagy halál. Nézzen rám, mint férfi társam a zörgő bánatok végtelen országútján, nézzen rám, beesett lelkem és testem feltárja ön előtt minden tiszteletlen gyengeségét, örvös szorítások éjszakai lidérceitől látogatott csontjait és kopott porcait. Tizedmásodperceim vannak hátra az életnek nevezett szerencsejátékából, amelyben csak a fekete golyó lehet az enyém, s az ősz tanár, nem bírván könnyen megérteni e szómágia énesen éneklő esszenciáját, vetkezésre serkenti az agg tekintetű szóművészt, hogy majd bátorító, meleg szavakkal küldje vissza az élet kegyetlen sűrűjébe, ahol mérges ebek csaholnak, és vad henteslegények áldozataik vérétől szennyes bárdokat villogtatnak cselédleányok tátongó szatyrai előtt.

S az író, bús és bágyadt mosollyal vallja be lelkének fennkölt rajongását az iránt, akit a végzet szeszélyes vágya kompromisszumos nászban az ősz orvos tanárhoz rögzített. S totális csend lőn, mint némely elhagyott templomok mélyén, tört üvegablakok óarany visszfényeiben, esetleg buja trópikusok mozdulatlan pálmái alatt, szent vihart jósló révületben. S csupán a halk sírás árulkodik szépség és igazság míves jelenlétéről, mely úgy issza be magát a sejtek szomjas ág-bogába, mint az ősz orvos tanár csillagokkal terhes konyakját, a híres író vénséges távozása után.

S ki jobbra, ki balra zokog, *bár más a tét, és más az ok.*

Azután, istenem, lelkes zsúrok, halk fényű vacsorák s kölcsönös rajongások lágytojás-melege, mintegy irodalom, bordó borokkal, gyengéden erezett dialógusok vonzatában, isteni Oszkár, évődések édes-bús üzenet-langya, soha nem volt múltak cizellált ablaksora cukrozott agyfüggönyök szeparéjába rejtve s a gondozott való: in magnis et voluisse sat est, azaz nagy dolgokban a szándék is elegendő.

Így borul rájuk a feledés savas fátyla, múltakba mart képeket rögzítve frivolan áradó tiszteletlenségünk elé. De vajon minket hová sorol majd a perfid jövő ebszintű hierarchiája? Most legénykedünk marcali tővel, számszaki magakelletéssel, farhányó izgágasággal. Ám jó majd a kor, mely tollhegyre tűzi elrémult valónkat, s belőlünk kotyvasztja önhitt kotyvalékát, hogy méltó szavakkal szörnyű bosszút álljon, ah, és minden.

DR. BALLA LÁSZLÓ

KARINTHY FRIGYES: Orvost hívatok

A feleségem telefonál.

– Kérem, doktor úr, tessék azonnal kocsiba ülni és idejönni.

– Na, na, na. Ráér az holnap reggel is, ahogy azt az esetet ismerem.

– Bocsánatot kérek... a férjem nem holnap reggel beteg, hanem most.

– Látja, ebben igaza van. Holnap reggel esetleg már későn jönnék...

– Szent Isten!...

– Na igen, holnap reggel esetleg már nem lenne beteg. Na jól van, jövök.

Kocsin érkezik. Egészen fiatal embernek bizonyul, az ember nem is hinné. Arcán holmi vidám vakáció derült barnasága, mint mikor a gimnazista beiratkozik egy felsőbb osztályba. Pelyhedző bajusz.

– Na, na, na, mi baj van? – szólal meg érces